

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.45.254365>

УДК 34(477):502.211:001.4(207-751)

О. В. Толкаченко, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра цивільно-правових дисциплін
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: alena.tolkachenko@gmail.com

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК» І «БІОСФЕРНИЙ РЕЗЕРВАТ» ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Статтю присвячено визначенню та розмежуванню понять «біосферний заповідник» і «біосферний резерват» за законодавством України. Аналізується співвідношення функцій біосферних заповідників і біосферних резерватів та їх зонування. Досліджуючи процедуру створення названих категорій, вносяться певні пропозиції щодо зміни національного законодавства.

Ключові слова: біосферний заповідник, біосферний резерват, природно-заповідний фонд, функції, зонування, МАВ-програма ЮНЕСКО.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день різні нормативно-правові акти національного законодавства по-різному дають визначення поняття біосферного заповідника, а визначення біосферного резервату відсутнє в законодавчій базі України взагалі. Проте за офіційними даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів на території України розташовано 9 біосферних резерватів, до складу яких входять 5 біосферних заповідників, серед яких Чорнобильський біосферний заповідник, якому ще не надано статусу біосферного резервату. Тому постає питання щодо визначення та розмежування цих двох понять, а аналіз процедури створення біосферного заповідника і біосферного резервату дасть змогу дослідити ці питання в повному обсязі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику вищезгаданих питань щодо різних категорій природно-заповідного фонду досліджували такі науковці як: Я. Герасименко, П. Д. Гунін, К. Д. Зиков, І. І. Каракаш, О. М. Ковтун, О. М. Красницький, Д. В. Покришук, Ю. Г. Пузаченко, В. Є. Соколов та інші.

Метою даної статті є здійснення всебічного дослідження питання щодо визначення, розмежування і процесу створення біосферного заповідника та біосферного резервату за законодавством України.

Виклад основного матеріалу. Посилаючись на Всесвітній центр природоохоронного моніторингу ООН зараз в світі нараховується «понад 209 тис. особливо охоронюваних природних територій різних типів, загальна площа яких становить 30 млн. кв. км. Велика кількість з них знаходиться на території Європи» [1, ст. 60]. На цих територіях ведеться постійне моніторингове спостереження за зміною довкілля під впливом антропогенної діяльності.

Згідно з даними Державного кадастру природно-заповідного фонду України «на початку 2021 року нараховувалося 8633 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 4,1 млн. га, що становить 6,8 % площі країни, морський заказник «Філофорне поле Зернова» площею 402,5 тис. га. У складі природно-заповідного фонду нараховується 5 біосферних заповідників,

19 природних заповідників, 53 національних природних парка, 85 регіональних ландшафтних парків, 3398 заказників, 3580 пам'яток природи, 802 заповідних урочища, 28 ботсадів, 13 зоопарків, 62 дендропарка та 588 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва» [2].

Правове регулювання особливо охоронюваних природних територій в Україні проводиться в межах природно-заповідного фонду, до складу якого входять державні заповідники, природні національні парки, біосферні заповідники, ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповідні урочища тощо.

Якщо звернутися до офіційного сайту Природно-заповідного фонду Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів, зараз на території України діють: біосферний заповідник Асканія-Нова (Херсонська область), Дунайський біосферний заповідник (Одеська область), Карпатський біосферний заповідник (Закарпатська область), Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник (Київська область), Чорноморський біосферний заповідник (Херсонська область) [2].

Також згідно інформації цього ж сайту в Україні на сьогоднішній день існує 9 біосферних резерватів: Транскордонний біосферний резерват «Західне Полісся» (у складі якого український Шацький національний природний парк, Поліський національний парк і білоруський заказник республіканського значення «Прибузьке Полісся»); Транскордонний біосферний резерват «Розточчя» (цей резерват складається з української частини, куди увійшли природний заповідник «Розточчя» з Яворівським національним природним парком, регіональним ландшафтним парком «Равське Розточчя» з прилеглими територіями, та польської частини, куди увійшов Розточанський парк народовий); Деснянський біосферний резерват (він створювався як перспективна українська ділянка транскордонного біосферного резервату в басейні річки Десни, однієї з найбільших приток річки Дніпра, на межі Сумської та Чернігівської областей); Транскордонний біосферний резерват «Східні Карпати» (складається з трьох національних і трьох ландшафтних парків у трьох країнах: у Польщі – Бещадський національний парк і ландшафтні парки «Ціснянсько-Ветлінський» та «Долина Сяну» (понад 50 % площі); у Словаччині – національний парк «Полоніни» (майже 20 % площі); в Україні – Ужанський національний природний парк і Надсянський регіональний ландшафтний парк, на базі якого у 2019 році створено національний природний парк «Бойківщина» (майже 30 % площі); Карпатський біосферний резерват (включений до Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО в межах Карпатського біосферного заповідника); Чорноморський біосферний резерват (в основі резервату – Чорноморський біосферний заповідник); Транскордонний біосферний резерват «Дельта Дунаю» (з українського боку частиною транскордонного біосферного резервату є Дунайський біосферний заповідник, з румунського боку до складу біосферного резервату входить біосферний заповідник Дельта Дунаю); Біосферний резерват «Асканія-Нова» (в межах біосферного заповідника Асканія-Нова) та Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник [2].

Тобто за інформацією офіційного сайту Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів ми бачимо, що тільки три біосферних заповідника входять до складу біосферних резерватів і мають, відповідно до цього, назву. Четвертий, Дунайський біосферний заповідник, включений у склад українсько-румунського біосферного резервату «Дельта Дунаю». Чорнобильський радіаційно-

екологічний заповідник хоча і входить до переліку біосферних резерватів, зазначених на сайті Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, але під назвою «заповідник», зонування та функції якого загалом відповідають вимогам біосферних резерватів. Але на сьогоднішній день він ще не внесений до Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО, йому не надано зазначеного статусу на міжнародному рівні, питання щодо цього розглядається.

Крім того, Указом Президента від 26.11.1993 р. закріплений перелік біосферних заповідників в Україні, яких Бюро Міжнародної координаційної ради з програми ЮНЕСКО «Людина та біосфера» включило до міжнародної мережі біосферних заповідників. Потрібно зазначити, що цей перелік на сьогоднішній день є неповним. В ньому вказані тільки три біосферних заповідника України: Асканія-Нова, Карпатський, Чорноморський [3].

Виходячи з вищевказаного, можна констатувати, що існує певна плутанина і недоробка щодо цих питань. Також існують певні проблеми щодо визначення та розмежування понять «біосферний заповідник» та «біосферний резерват» в теорії екологічного права і на законодавчому рівні.

Отже, згідно законодавства України, біосферний заповідник є територією, яка знаходиться під особливою охороною і має певну цінність. Якщо говорити про особливо цінні території взагалі, то їх визначено Міжнародним союзом охорони природи наступним чином: до особливо цінних територій відносяться «ділянки суші або моря, спеціально призначені для збереження та підтримки біорізноманіття, природних та пов'язаних з ними культурних ресурсів, що мають особливий юридичний статус» [4].

В національному законодавстві «ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну і економічну цінність і призначені для збереження природної різноманітності, генофонду видів тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу та фонового моніторингу навколишнього природного середовища, вилучаються з господарського використання повністю або частково і оголошуються територією чи об'єктом природно-заповідного фонду України» [5, ст. 61]. Якщо в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» мова йдеться тільки про природно-заповідний фонд і не згадується про біосферні заповідники, то вже в Законі України «Про природно-заповідний фонд» з'являється ця категорія, відповідно до якої «біосферні заповідники є природоохоронними, науково-дослідними установами міжнародного значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів» [6, ст. 17].

Згідно Енциклопедії сучасної України «біосферний заповідник – це ландшафтно-репрезентативна територія, яка особливо охороняється й виокремлена з метою збереження найтипівіших та унікальних природних комплексів біосфери з усією сукупністю їхніх компонентів, вивчення стану й динаміки екосистем, проведення фонового екологічного моніторингу та оцінки наслідків антропогенної діяльності» [7].

Наказ «Про затвердження Положення про біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна» від 04.01.2021 р. № 1 та Наказ «Про затвердження Положення про Чорноморський біосферний заповідник» від 04.12.2015 р. № 471 наводять більш усічене визначення: «біосферний заповідник є природоо-

хоронною, науково-дослідною установою міжнародного значення і входить до складу природно-заповідного фонду України» [8, п. 1.4; 9, п. 1.9].

Щодо визначення, яке міститься в «Положенні про Карпатський біосферний заповідник», затверджений Наказом профільного Міністерства № 101 від 31.08.2020 р., то «заповідник є бюджетною, неприбутковою, природоохоронною, науково-дослідною установою міжнародного значення, входить до складу природно-заповідного фонду України, охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення, збереження та використання» [10].

Всі ці визначення мають декілька спільних рис. По-перше, всі вони вказують на природоохоронний характер цих територій. По-друге, на міжнародне значення заповідників і, по-третє, розглядаються як елемент природно-заповідного фонду України.

Біосферні заповідники створюються на базі природних заповідників або природних національних парків, що формують заповідне ядро. Навколо них утворюється буферна зона, завданням якої є збереження ядра від впливу на нього навколишньої антропогенної території. Навколо буферної зони створюється перехідна зона, що включає території з традиційною для даного регіону господарською діяльністю.

Це функціональне зонування: «заповідна зона, яка включає території, призначені для збереження і відновлення найбільш цінних природних та мінімально порушених антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу (її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників); буферна зона, включає території, виділені з метою запобігання негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях (її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для охоронних зон природних заповідників) і зона антропогенних ландшафтів, яка включає території традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, місць поселення, рекреації та інших видів господарської діяльності; в ній забороняється мисливство» [6, ст. 18].

Щодо біосферних резерватів, то проаналізувавши нормативно-правову базу, можна стверджувати, що національне законодавство не містить і не регламентує поняття біосферного резервату. Проте це поняття закріплене в Концепції біосферних резерватів. Згідно цього документу біосферними резерватами є «сухупутні, прибережні/морські території або їхнє поєднання, які є визнаними на міжнародному рівні в рамках МАВ-програми ЮНЕСКО» [2].

Утім за словами І. Б. Іваненко «поняття «біосферного резервату» за Статутними рамками Всесвітньої мережі біосферних резерватів дещо відрізняється від української природоохоронної категорії «біосферних заповідників», і не лише за назвою. Так, за Концепцією біосферних резерватів «біосферний резерват» загалом не є природоохоронною категорією (з 1994 р. Міжнародний союз охорони природи вже не включає їх у класифікацію категорій природоохоронних територій), тоді як «біосферний заповідник» відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» є однією з категорій природно-заповідного фонду – системи територій та об'єктів спеціальної охорони, хоча його зонування і функції в цілому відповідають категорії «біосферний резерват» [11].

З цим можна погодитися лише частково, тому що, на наш погляд, функції біосферного резервату наповнюються змістом визначення біосферного резервату, підкреслюють його природоохоронний характер і спрямування на сталий розвиток.

Отже біосферні резервати повинні виконувати наступні функції:

- функцію збереження, щоб зберегти генетичні ресурси, види, екосистеми, ландшафти та культурну спадщину;
- функцію розвитку, що сприятиме сталому соціально-економічному розвитку;
- функцію матеріально-технічного забезпечення для підтримання демонстраційних проєктів, екологічної освіти та тренінгів, а також досліджень та моніторингу в контексті реалізації місцевих, національних та глобальних проблем збереження природного довкілля та сталого розвитку.

Проте ми цілком погоджуємося зі словами І. Б. Іваненко про те, що зонування і функції біосферного заповідника відповідають категорії біосферного резервату.

Так, кожний біосферний резерват повинен містити три елементи:

- одне або більше ядер, що є територіями під спеціальною охороною і де надійно зберігається біологічне різноманіття, проводиться моніторинг за мінімально порушеними екосистемами та здійснюються неруйнівні (екологічно безпечні) дослідження та інші маловпливові на природне середовище види природокористування (такі, як освіта);
- чітко визначена буферна зона, яка зазвичай оточує або прилягає до ядрової зони (зон) та використовується для узгодженої діяльності, включаючи екологічну освіту, рекреацію, екологічний туризм, а також для прикладних та фундаментальних досліджень;
- гнучка перехідна зона – зона, де може здійснюватися сільськогосподарська діяльність, існують поселення та інші види природокористування і де місцеві громади та організації з управління, науковці, неурядові організації, культурні групи населення, ті, хто економічно заінтересований, та інші групи населення співпрацюють разом, щоб управляти та стало розвивати ресурси цієї території.

Досліджуючи поняття біосферних заповідників і біосферних резерватів, ми зіткнулися з певною плутаниною щодо процедури їх створення.

Отже згідно з Законом України «Про природно-заповідний фонд» «рішення про створення природних заповідників, національних природних парків, а також щодо інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення приймаються Президентом України.

Рішення про створення біосферних заповідників приймається з додержанням вимог міжнародних договорів та міжнародних програм, учасником яких є Україна» [6, ст. 53].

Якщо говорити про біосферний резерват, то рішення про її оголошення приймає ЮНЕСКО на міжнародному рівні в рамках МАВ-програми.

Існує ще одна відмінність між вищезгаданими поняттями. Вона виявляється в статусі територій, що входять до них, тобто є основою для їх створення.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд» «біосферні заповідники є природоохоронними, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що утворюються з метою збереження у природному

стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонових екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Біосферні заповідники включаються в установленому порядку до Всесвітньої мережі біосферних резерватів у рамках МАВ-програми ЮНЕСКО та набувають міжнародного статусу» [6, ст. 17]. Тобто це має бути елемент природно-заповідного фонду, який має міжнародний статус. Тоді як біосферний резерват має включати в себе сільськогосподарські, лісогосподарські землі, землі населених пунктів тощо, які виконують функцію сталого розвитку територій, і вже має міжнародний статус.

Прикладами є біосферні резервати «Східні Карпати» та «Західне Полісся», що в рамках українського законодавства є національними природними парками, не мають статусу біосферних заповідників, але включені до переліку біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Проте, це не стосується біосферних заповідників, створених в Україні Указами Президента. Наприклад, Асканія-Нова, Чорнобильський біосферний заповідник. Адже до складу існуючих біосферних заповідників включені території, які в рамках українського законодавства є землями власне цих біосферних заповідників, як самостійних природоохоронних установ.

Відповідно, український статус біосферного заповідника дублюється статусом біосферного резервату ЮНЕСКО (за виключенням Чорнобильського біосферного заповідника, який зараз просто знаходиться в режимі очікування включення до переліку біосферних резерватів ЮНЕСКО), а саме: «Асканія-Нова», «Чорноморський», «Дунайський» та «Карпатський». Крім того, на території України існують біосферні резервати, яким надано цей статус згідно МАВ-програми ЮНЕСКО, але які на сьогоднішній день не мають «українського» статусу біосферних заповідників: Деснянський біосферний резерват, «Західне Полісся», «Східні Карпати», біосферний резерват «Розточчя».

Висновки і пропозиції. В ході дослідження встановлено, що в Україні одночасно існують біосферні заповідники, створені згідно процедури, описаної в законодавстві (ст. 51-53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України») та біосферні резервати, оголошені згідно з окремими міжнародними угодами. При цьому, як вказувалося вище, національне законодавство не регламентує поняття «біосферний резерват» в принципі.

Виходячи з аналізу, можна зробити висновок, що біосферні заповідники та біосферні резервати можуть створюватися не лише на території національних природних парків, заповідників та інших категорій природно-заповідного фонду, але і на землях, які мають особливу природоохоронну цінність. З ціллю моніторингу впливу антропогенної діяльності людини на довкілля та сталого розвитку територій, пропонується включати до біосферних заповідників і резерватів прилеглі території. Для цього проводиться зонувannya територій і виокремлюються певні функції, серед яких функція сталого розвитку.

Дослідивши цю тему, треба зазначити, що в даний момент існують одночасно два поняття «біосферний заповідник» і «біосферний резерват», які не узгоджені між собою, що вносить невизначеність і плутанину в національне законодавство. Більш того, треба зауважити, що Указ Президента «Про біосферні заповідники України» на сьогоднішній день не відповідає дійсності і тому доцільно внести певні зміни, які б відображали дійсне положення речей.

Список використаної літератури

1. Покришук Д. В. Особо охраняемые природные территории в Европе. *Современная наука*. 2017. Т. 8. № 1-3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobo-ohranyaemye-prirodnye-territorii-v-evrope/viewer>.
2. Офіційний сайт Природно-заповідного фонду Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. URL: <https://wownature.in.ua/oberihaymo/biosferni-rezervaty-v-ukraini/chornobylskyu-radiatsiyno-ekolohichnyu-biosfernyu-zapovidnyk/>.
3. Про біосферні заповідники в Україні: Указ Президента від 26.11.1993 р. № 563/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563/93#Text>.
4. Биосферные заповедники и система категорий управления охраняемыми территориями МСОП. URL: <https://www.iucn.org/content/biosphere-reserves-and-iucn-system-protected-area-management-categories>.
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#top>.
6. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456- XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 503.
7. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=35342#:~:text.
8. Про затвердження Положення про біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна: Наказ Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів від 04.01.2021 р. № 1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN067943>.
9. Про затвердження Положення про Чорноморський біосферний заповідник: Наказ Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів від 04.12.2015 р. № 471. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN017181>.
10. Положення про Карпатський біосферний заповідник: Наказ Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів від 31.08.2020 р. № 101. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/nakazy/>.
11. Основи управління біосферними резерватами в Україні. Збірник нормативно-правових актів та науково-практичних статей, підготовлених у рамках проведення Міжнародного науково-практичного семінару «Розвиток системи біосферних резерватів в Україні» (1-3 жовтня 2014 року, Ужанський національний природний парк, Закарпатська область), за ред. Ф.Д. Гамора, Г.В. Парчука. Ужгород: КП «Ужгородська міська друкарня», 2014. 320 с.

References

1. Pokryshchuk D.V. (2017). Specially protected natural areas in Europe. *Modern science*. Т. 8. № 1-3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobo-ohranyaemye-prirodnye-territorii-v-evrope/viewer> [in Russian].
2. Official website Nature Reserve Fund of Ministry of Ecology and Nature Resources of Ukraine. URL: <https://wownature.in.ua/oberihaymo/biosferni-rezervaty-v-ukraini/chornobylskyu-radiatsiyno-ekolohichnyu-biosfernyu-zapovidnyk/> [in Ukrainian].
3. About biosphere reserves in Ukraine: Presidential Decree N 563/93 (1993, November 26). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563/93#Text> [in Ukrainian].
4. IUCN Biosphere Reserves and System of Protected Areas Management Categories. URL: <https://www.iucn.org/content/biosphere-reserves-and-iucn-system-protected-area-management-categories> [in Russian].
5. Law of Ukraine on environmental protection N 1264-XII (1991, June 25). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#top> [in Ukrainian].
6. Law of Ukraine about the nature reserve fund of Ukraine N 2456- XII (1992, June 16). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 34, 503 [in Ukrainian].
7. Encyclopedia of modern Ukraine. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=35342#:~:text [in Ukrainian].
8. On approval of the Regulations on the Biosphere Reserve «Askaniiia-Nova» of F.E. Falts-Feina: Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources N 1 (2021,

- January 4). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN067943> [in Ukrainian].
9. On approval of the Regulations on the Black Sea Biosphere Reserve: Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources N 471 (2015, December 4). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN017181> [in Ukrainian].
 10. Regulations on the Carpathian Biosphere Reserve: Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources N 101 (2020, August 31). URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/nakazy/> [in Ukrainian].
 11. Hamora F. D., & Parchuk H. V. (Ed.) (2014). Fundamentals of biosphere reserve management in Ukraine. Collection of normative-legal acts and scientific-practical articles prepared in the framework of the International scientific-practical seminar «Development of the system of biosphere reserves in Ukraine» (2014, October 1-3, Uzhansky National Nature Park, Zakarpattia region), Uzhhorod: «Uzhhorod City Printing House» [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.03.2022 р.

E. V. Tolkachenko, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
Odesa I. I. Mechnikov National University
the Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: alena.tolkachenko@gmail.com

DEFINITION OF THE «BIOSPHERE NATURE RESERVE» AND «BIOSPHERE RESERVE» CONCEPT ACCORDING TO THE LEGISLATION OF UKRAINE

Summary

The article is currently important due to the fact that nowadays there is no concept of the biosphere reserve in the legislation of Ukraine. There is no differentiation of the concepts «biosphere nature reserve» and «biosphere reserve». Although due to the official data of the Ministry of the environmental and natural resources protection, there are 9 biosphere reserves on the territory of Ukraine. Five of them are biosphere nature reserve, among them Chernobyl biosphere nature reserve, which does not have a status of biosphere reserve. It is also interesting, that 4 biosphere reserves do not have a status of biosphere nature reserves in Ukraine. It should be noted, that there is some confusion about the procedure of their creation.

The study found that there are biosphere nature reserves in Ukraine, which were created in accordance with the procedure described in the legislation, but also biosphere reserves declared in accordance with separate international agreements. At the same time, as mentioned above, the national legislation does not regulate the concept of a biosphere reserve.

After analyzing the legislation, we can conclude that biosphere nature reserves and biosphere reserves can be created not only on the territory of national natural parks, nature reserves and other categories of the natural reserve fund, but also on lands of special conservation value. In order to monitor the impact of human anthropogenic activity on the environment, it is proposed to include adjacent territories in biosphere nature reserves and biosphere reserves. For this, zoning of territories is carried out and certain functions are performed, including the function of sustainable development.

After conducting a study, it was found that now in the country there are simultaneously two concepts of «biosphere nature reserve» and «biosphere reserve», which are not coordinated with each other. This creates uncertainty and confusion in the national legislation. Moreover, it should be noted that the Decree of the President «On Biosphere Nature Reserves of Ukraine» is not true today and therefore it is advisable to make certain changes that reflect the true state of affairs.

Keywords: biosphere nature reserve, biosphere reserve, natural reserve fund, functions, zoning, UNESCO MAB program.